

Nádas Mária

A demokrácia láthatóvá válása A Gordon-tréning hatása a Bolyai Nyári Akadémia tanítói csoportjának alakulására

A tanítás egyetemes tevékenység – valamennyien tesszük. A szülők tanítják gyermekeiket, a munkaadók tanítják alkalmazottaikat, az edzők tanítják a játékosokat, a feleségek tanítják férjeiket (és fordítva), no és természetesen a tanárok tanítják a diákjaikat.

Jól tudjuk azonban, hogy ez az egyébként örömteli tevékenység milyen gyakran jár kudarccal, milyen gyakran kell átélni azt a keserű tapasztalatot, hogy minden igyekezetünk ellenére tanításunk eredménytelen marad.

2006. júniusában Csíkszeredában, a Bolyai Nyári Akadémia keretében 16 tanít tűzte ki céljául, hogy *dr. Thomas Gordon Tanári Hatékonyság Tréningjén* (T.E.T.) elsajátítja azt a tudást, amit ahhoz tartottak szükségesnek, hogy tanításuk mindkét fél (diák–tanár) számára élményszerű legyen. Célul tűzték ki azt is, hogy olyan kapcsolatot alakítsanak ki tanulóikkal az osztályban, amely kölcsönös bizalomra, nyitottságra épít, és ezáltal megnöveli a kreativitást, a tanulás sikerességét, eredményességét.

Arra azonban talán ők sem számítottak, hogy ez alatt az együtt töltött 40 óra alatt saját maguk is érintetté válnak, önmagukat és kapcsolataikat a csoport tagjaival másként fogják látni.

Ez elkerülhetetlen volt, hiszen a tanult készségeket saját magukon próbálták ki csoporttagjaik együttműködésével, segítségével. Ez megteremtette a kölcsönös egymásra hatás lehetőségét, a közösség alakulását.

Természetes önvédelmünk, megtanult kapcsolatépítő szokásaink abban segítenek, hogy olyan emberekkel keressük a kontaktust, akiket biztonságosnak tartunk közel engedni magunkhoz. Ennek azonban megvan az a veszélye, hogy nézetünktől, értékrendünktől eltérő személyeket nem engedünk közel magunkhoz, és ezzel elveszítjük annak az esélyét, hogy újabb és újabb, számunkra elfogadható viselkedési móddal ismerkedjünk meg, és hogy mindenkiben felfedezhessük a pozitív tulajdonságokat. Pedig tanítóként az a feladatunk, hogy ezt az elvet alkalmazzuk tanítványaink között, és segítsük őket abban, hogy ezt tegyék ők is kapcsolataikban. Ennek hiányában nem jön létre egymásra figyelő, egymást segítő közösség. Ez pedig hátráltatja a felszabadult, sikeres tanulási folyamatot.

Mint tanítványaink között, a munka kezdetekor tapasztaljuk – ebben a csoportban is –, hogy a szimpátia adta biztonságos kapcsolatokra épít a csoport. Ezt jól láthatóvá tette a játékos szociometriai térkép.

Miután a csoport megismerkedett a tipikusan alkalmazott kommunikációs sémákkal, a „te-üzenetekkel”: parancsolás, fenyegetés, prédikálás, tanácsolás, ítélezés, hibáztatás, dicséret, megbélyegzés, kifigurázás stb., és azok negatív hatásaival, melyek többet ártnak, mint használnak, mert megakadályozák a segítséget kérő fél kommunikációját, mellőzték a kedvezőtlen hatásúakat, és helyettük a tréningen megismert kapcsolatépítő készségeket alkalmazták, amelyekre tanítványainknak szükségük van.

<i>Amire a gyermeknek szüksége van</i>	<i>Kapcsolatépítő készségek</i>
figyelem	értő-figyelem
elfogadás	egyéni szükségesség biztosítása
határozottság	igénykielégítés
elismerés	pozitív én-üzenet
szabályok	demokrácia – határok

Az elfogadás, egymás meghallgatása, figyelem a társ iránt, az érzések megosztása, ventiláció, vélemények közlése, a hasonló szubjektív élmények, a támogató háttér és a (versengés helyett) kölcsönös segítségadás biztonságot jelentett, átrendezte a közösséget, a csoport összekovácsolódását segítette. Közelebb hozta egymáshoz a résztvevőket, új kapcsolatokat hozott létre.

Megtanulták kimondani érzéseiket, igényeiket, a nem kívánatos dolgok elutasítását, felelősségvállalást önmagukért, a másik félért, az én-nyelv használatát. Megismerték, hogyan mellőzzék hatalmukat, és helyette figyelmet adjanak a problémás gyermeknek.

Nem jelentett már nehézséget az sem, hogy úgy kezeljék a konfliktusokat, hogy mind a két fél megelégedettségét hozza. Kialakították, mit tehetnek, és mit nem az összeütközésekkor:

Ezt tehetem	Ezt nem teszem
Úgy intézem, hogy egymással beszéljenek.	Nem engedem, hogy rajtam keresztül üzenessenek egymásnak.
Egymás felé forduljanak!	Ne felém forduljanak!
Hívogatókkal kezdek: „Mi is itt a probléma?”	Nem így kérdezek: „Miért csináltok ilyet?”
Értő figyelemmel próbálom csillapítani az indulatot: „Ez nagyon felbőszített téged.”	Nem veszem át a problémát, nem ítélek. (Például: „Ezt nem kellett volna!”)
Ha azt akarják, hogy tegyek igazságot vagy büntessem meg valamelyiket, én-üzenettel térek ki.	Nem kényszerítem őket sem mire, és nem büntetem őket
Hagyom, hogy ők maguk jöjjenek rá a megoldásra.	Nem oldom meg helyettük a problémát, és nem akarom „megmenteni” egyiket sem.

Elfogadták Thomas Gordon felfogását az emberi kapcsolatokról:

„Te meg én olyan kapcsolatban vagyunk, ami nekem értékes, szeretném fenntartani. Mégis, mind a ketten különálló emberként élünk, ki-ki a maga

egyéni igényeivel és azzal a joggal, hogy megpróbálja kielégíteni az igényeit. Igyekezni fogok őszintén elfogadni magatartásodat, amellyel igényeid kielégítésére törekszel, vagy amikor gondod van igényeid kielégítésével. [...] Kapcsolatunk így mindig egészséges lehet és örömteli. Mindketten azzá válhatunk, amire bensőnkől képesek vagyunk, és továbbra is a kölcsönös tisztelet és szeretet érzésével viszonyulunk egymáshoz, barátságban és békében.”

Ennek a demokratikus szemléletnek az elfogadása, létrejötte, megélése jelenik meg a csoport utolsó szociometriai képén: a tökéletes kör formájában.

A tréningen részt vevő kollégák az itt kapott tapasztalataikat, tudásukat tanítványaiknak átadva, hasonló eredményt érhetnek el az osztályközösségen belül. Megtapasztalhatják a Gordon-készségek alkalmazásával, hogy diákjaik:

- kevésbé lesznek agresszívok;
- ritkábban végeznek értelmetlen pusztítást;
- kevesebbet erőszakoskodnak társaikkal;
- nagyobb lesz az önbecsülésük;
- eredményesebbek lesznek a tanulásban;
- jobb kapcsolatuk lesz osztálytársaikkal és kortársaikkal, tanáraikkal;
- nagyobb szociális kezdeményezőképpességet mutatnak;
- ritkábban lesznek kétségbeesettek, kevesebbet sírnak;
- kevesebbet aggódnak és idegeskednek;
- kisebb a büntudatuk;
- ritkábban veszekednek;
- kevésbé félnek.